JOANNA LAPRUS

Słowiańskie BOGINIE ZIÓŁ

Świat Książki

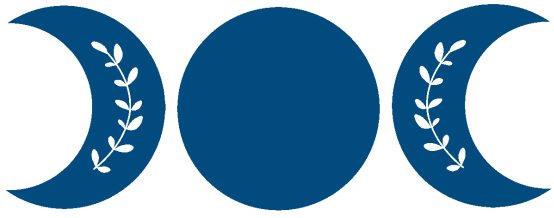

NA POCZĄTKU BYŁY TRZY. TRZY BOGINIE.

TA, KTÓRA STWARZA. TA, KTÓRA NAGRADZA.

I TA, KTÓRA PRZEMIENIA. BIAŁA, CZERWONA I CZARNA.

BIAŁA (DZIEWCZYNA) PRZYNOSI ŚWIATŁO.

JEST POCZĄTKIEM I NOWYM ŻYCIEM.

CZERWONA (MATKA) TO KREACJA I PEŁNIA.

I CZARNA (STARUCHA), KTÓRA SPYCHA NAS W MROK,

BYŚMY MOGŁY SIĘ ODRODZIĆ.

NA POCZĄTKU BYŁY TRZY. A TAK NAPRAWDĘ JEDNA.

TRÓJBOGINI WPISANA W KOŁO ŻYCIA.

DZIEWANNA

ta, która stwarza

Nikt nie spotkał Bogini Dziewanny, ale każdy wiedział, kiedy przychodziła. Pojawiała się w delikatnych główkach przebiśniegów i hiacyntowym zapachu wawrzynka wilczegołyka, od którego aż kręciło się w głowie. To ona rozdmuchiwała żółty pyłek leszczyny i dodawała miękkości promieniom słońca. Była Boginią wiosny i po trudnych zimowych nocach przynosiła dłuższe dni oraz nadzieję na nowe. Podobno ukrywała się w gałęziach wiecznie zielonego świerku lub sosny.

Nikt nie widział Bogini Dziewanny, ale każdy wiedział, po co wracała. Mówią, że zanim pojawiła się Matka Boża Gromniczna, to właśnie Dziewanna chodziła w lutym po polach, doglądając ozimin, aby nie zamarzły. Towarzyszyły jej wilki, a u stóp miała gniazdo zwiastujących wiosnę skowronków. W ręku trzymała zapaloną gromnicę, która chroniła ludzi przed wiosennymi piorunami, wilkami, gdy w lutym zaczynały podchodzić pod domostwa w poszukiwaniu jedzenia, złymi duchami, które mogły zaszkodzić

Zioła
i rośliny wszelkie
Bogini Dziewannie
poświęcone

1
2
3
4
5
A
6
7

DZIEWANNA WIELKOKWIATOWA

Verbascum thapsiforme

a
b
c
d
e

Jasnożółta, wysoka i smukła dziewanna nazywana jest królową lub matką wszech ziół. Kojarzy się ze słońcem, światłem, ogniem i miodem. Jej żółte kwiaty zdają się świecić z daleka, stąd trudno przeoczyć tę dostojną roślinę. Mocny zapach dziewanny odstraszał szkodniki oraz siły nieczyste. Jak na roślinę noszącą imię Bogini przystało, ma w sobie ogromną moc. Zarówno leczniczą, jak i magiczną. Stosowano ją jako lek na choroby płuc i skóry, rany, opuchlizny, bóle, oczy i reumatyzm. Ze względu na żółte kwiaty miała leczyć żółtaczkę, a z powodu wysokich i prostych łodyg – krzywicę. Chorą wątrobę leczono naparem z kwiatów zebranych w południe słonecznego dnia. Wierzono, że wspomaga wzrost, a dziewczętom zapewnia urodę oraz zjednuje miłość[80].

Wiele nazw miała ta pachnąca miodem roślina. Lud nazywał dziewannę „dziwoszką", „dziewandą" lub „dziwiną". Od *dziwić się* – bo dziewanna gwarantowała pannom

80 *Słownik stereotypów i symboli ludowych*, t. 2, *Rośliny*, cz. 4, *Zioła*, str. 119

taką urodę, że aż ludzie się będą *dziwowali*. Inne nazwy: świeca królewska, knotnica, gromica, gromniczna dziewanna, gorzyknot – nawiązywały do świecenia i wykorzystywania wysuszonego ziela jako pochodni. Maczano je w łoju lub oblewano woskiem (jak gromnicę) i zapalano. Płomienie z dziewannowej pochodni opalizowały kolorami tęczy. Natomiast grube, pokryte włoskami liście stosowano jako hubki, wytwarzano z nich knoty do świec[81].

Boskie pochodzenie dziewanny zapewniło jej równie wysoki status, nawet kiedy Bogini dzikiej przyrody oddała już koronę Matce Bożej. Po słowiańskiej Bogini lasów Maryja odziedziczyła także jasne włosy, stąd, nawiązując do gęsto ukwieconych łodyg przypominających ciasno splecione włosy, dziewanna była nazywana „warkoczykami Najświętszej Panienki", „warkoczami Matki Boskiej", „warkoczem Panny Maryi" czy „włoskami Najświętszej Panienki". A z powodu kulistych pąków przypominających jabłka – „jabłuszkami Najświętszej Panienki"[82].

Dziewanna wielkokwiatowa to roślina dwuletnia osiągająca wysokość od 100 do 170 centymetrów. Ma szarozielone liście i prostą łodygę, pokrytą gęstym, delikatnym, białym lub żółtawym kutnerem, czyli włoskami. Złocistożółte kwiaty o zrośniętych płatkach korony są liczne i rozwijają

81 M. Styczyński, *op. cit.*, str. 40

82 *Słownik stereotypów i symboli ludowych*, t. 2, *Rośliny*, cz. 4, *Zioła*, str. 119

się stopniowo od dołu ku górze. Cała roślina wydziela przyjemny miodowy zapach i przyciąga pszczoły wielką obfitością pyłku.

W Polsce spotykane są najczęściej trzy gatunki: obok wielkokwiatowej – drobnokwiatowa i kutnerowata. Dziewanna jest rośliną pospolitą. Świetnie sobie radzi w suchym, jałowym podłożu. Rośnie na skrajach lasów, nasłonecznionych piaszczystych glebach i nieużytkach oraz gruzowiskach. Swoim niewygórowanym potrzebom roślina ta zawdzięcza ludowe powiedzenie: „Gdzie rośnie dziewanna – tam bez posagu panna".

Dziewanna jak na magiczne ziele przystało, może pojawić się nagle w miejscach, w których do tej pory nie rosła. Spowodowane to jest jej niezwykłą żywotnością nasion, które potrafią czekać nawet do stu lat na sprzyjające warunki do wykiełkowania![83].

Ziele dziewanny należy zbierać od kwietnia do czerwca, kwiaty natomiast od lipca do września. Najlepiej podczas słonecznego popołudnia lub o zmierzchu.

Zbierać należy same korony kwiatów, wyskubując je z kłosków. Zbioru dokonywać można tylko w dnie słoneczne, w południe,

83 M. Styczyński, *op. cit.*, str. 40

RECEPTURY LECZNICZE I MAGICZNE

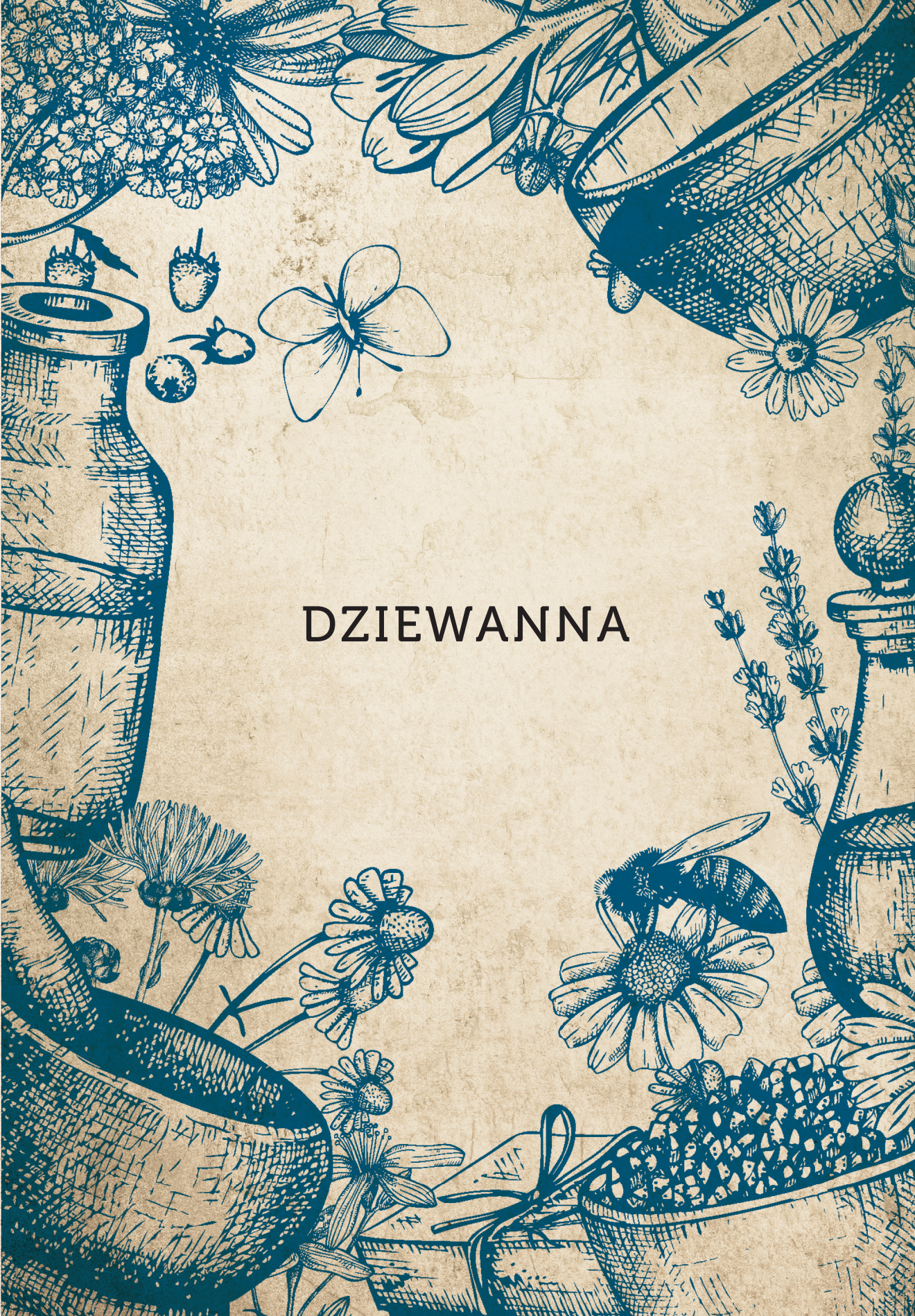

DZIEWANNA

Verbascum thapsiforme

Dodaje śmiałości i odwagi, pokonuje lęki, usuwa niepewność, obawy i niechcianych konkurentów. Wzmacnia strefę finansową, chroni przed „złym okiem", duchami, czarami, urokami.

ZASTOSOWANIE MAGICZNE

- noszony przy sobie kwiat dziewanny dodaje odwagi i chroni przed dzikimi zwierzętami
- noszone przy sobie ziele dziewanny wzbudza zainteresowanie płci przeciwnej
- ustawiona w domu w wazonie dziewanna odstrasza niechcianych konkurentów
- wysuszone ziele włożone w poszewkę poduszki chroni przed sennymi koszmarami i zapewnia dobry sen
- rozsypane w miejscu pracy płatki dziewanny przyciągają pieniądze i dobre zbiegi okoliczności do ich zarobienia

Herbata z kwiecia dziewanny (bez kielichów) i liści lub kwiecia samego pije się w nieżytach przewodów oddechowych i trawienia, na dychawicę, w cierpieniach wątroby i śledziony, przy braku miesiączkowania, w gorączkowych

chorobach zapalnych. Zewnętrznie używa się odwaru do płukanek gardła i do uśmierzających wlewek. W niektórych okolicach świeżemi liśćmi opatrują rany (...). Wzmacnia porost włosów i nadaje im lśniący połysk. Utłuczone korzenie, zmieszane z mąką i krupami, znakomicie tuczą drób, mianowicie kury.

Przed zachowaniem powinno się kwiat dziewanny odsiać na sicie, aby usunąć drobniutkie włoski, przy piciu odwaru dostające się do gardła, co sprawia łechtanie i kaszel. Jeżeli się tego nie zrobi, odwar należy cedzić przez płótno, na którem włoski pozostaną.

WŁAŚCIWOŚCI

moczopędne przeciwzapalne
odkrztuśne przeciwwirusowe
napotne gojące

ZASTOSOWANIE MEDYCZNE

suchy kaszel zapalenie oskrzeli koklusz
astma gruźlica stany zapalne gardła
chrypka katar rany oparzenia odleżyny
trądzik młodzieńczy wypadanie włosów

RECEPTURY

NAPAR

1 łyżkę suszonych kwiatów zalać 1 szklanką wrzącej wody. Odstawić pod przykryciem na 15 minut, a następnie prze-

cedzić. Pić 3 razy dziennie po pół szklanki ciepłego naparu po jedzeniu przy chrypce, suchym kaszlu, oraz w stanach zapalnych jamy ustnej i gardła. Napar można też stosować do okładów w chorobach skóry i nerwobólach, przy oparzeniach, odmrożeniach i stłuczeniach.

ODWAR

4 łyżki kwiatów zalać 2 szklankami zimnej wody i gotować przez 15 minut. Odstawić na 20 minut. Przecedzić. Stosować do płukania jamy ustnej i gardła w anginie i przeziębieniu, a także do okładów przy chorobach skórnych.

NALEWKA:

100 g suszonych kwiatów dziewanny zalać ½ litra spirytusu, mocno wstrząsnąć i odstawić na 2 tygodnie. Po upływie tego czasu odcedzić i zlać do pojemników z ciemnego szkła. Stosować przy przeziębieniu 2 razy dziennie po 15–20 kropli na łyżkę wody.

PŁUKANKA DO ROZJAŚNIANIA I WZMOCNIENIA WŁOSÓW

8 łyżek stołowych kwiatów dziewanny zalać 2 szklankami zimnej wody. Gotować na małym ogniu ½ godziny.
Po wystudzeniu i odcedzeniu płukać włosy. Nabiorą złocistego odcienia i puszystości.
Można też dodać do kąpieli – uspokaja i łagodzi bóle reumatyczne.

WYCIĄG OLEJOWY Z DZIEWANNY

1 szklankę świeżych kwiatów dziewanny przesypać do szklanego słoja, skropić spirytusem i zostawić szczelnie zamknięte na pół godziny. Następnie zalać 3 szklankami oleju sezamowego podgrzanego do temperatury 60°C. Potrząsnąć słojem, zakręcić go i odstawić na miesiąc w ciemne miejsce. Codziennie potrząsać. Po miesiącu przecedzić przez gazę i przelać do naczynia z ciemnego szkła. Przechowywać w lodówce. Stosować przy problemach skórnych, wysypkach, oparzeniach, a także jako olejek do ucha idealny na ostre bóle i zapalenia.

KĄPIEL Z DZIEWANNY REGENERUJĄCA SKÓRĘ

50 g liści dziewanny, 25 g liści babki i 25 g liści brzozy zalać 2 l wody i gotować delikatnie pod przykryciem 10 minut. Przecedzić i wlać do wanny wypełnionej do $^1/_3$ objętości wodą o temperaturze 37–39°C. Odcedzone zioła włożyć do woreczka płóciennego i umieścić w wannie. Kąpiel powinna trwać do 15 minut. Ten sam odwar można stosować do okładów, nasiadówek, a po rozcieńczeniu równą ilością wody – do irygacji.

Na początku były Trzy. Trzy Boginie.
Ta, która stwarza. Ta, która nagradza.
I ta, która przemienia. Biała, czerwona i czarna.
Biała (dziewczyna) przynosi światło.
Jest początkiem i nowym życiem.
Czerwona (matka) to kreacja i pełnia.
I czarna (starucha), która spycha nas w mrok,
byśmy mogły się odrodzić.
Na początku były Trzy. A tak naprawdę Jedna.
Trójbogini wpisana w Koło Życia.

JOANNA LAPRUS

Wydawczyni, redaktorka naczelna wydawnictwa Świat Książki, promotorka literatury i kultury czytania. Mama Mikołaja. Ukończyła Filologię Polską na Uniwersytecie Jagiellońskim. Urodziła się i mieszkała po sąsiedzku z Łysą Górą, ale korzenie jej rodziny sięgają na Podlasie, więc zainteresowanie magią i ziołami ma we krwi. Autorka książki *Kroke. Poza dźwiękami.* Kocha Kraków, kulturę żydowską i muzykę etno. Pasjonuje się etnobotaniką i folklorem. Nie potrafi żyć bez książek, przyrody, muzyki i ludzi.

Odwiedź stronę autorki: www.boginiziol.pl

ISBN 978-83-813-9951-7

9 788381 399517

Nr 90092343
Cena: 49,90

www.wydawnictwoswiatksiazki.pl
/wydawnictwo.swiat.ksiazki

projekt okładki Zarobiona
ilustracja Marta Jamróg